

Rapport

Rapport over een klacht over de politiechef van de regionale eenheid Rotterdam.

Publicatiedatum

30 juli 2014

Rapportnummer

2014/081

Aanleiding

Verzoeker reed op 29 juni 2012 omstreeks 05:30 uur met de auto naar zijn werk. Voor hem op de X-weg in Rotterdam reed een herkenbare politieauto met daarin de politieambtenaren A en B. Bij een kruising sloeg de politieauto plotseling naar rechts af. Verzoeker moest remmen en claxonneren om een aanrijding te voorkomen. Toen de auto's naast elkaar voor een rood verkeerslicht stonden, hadden verzoeker en de agenten non-verbaal en verbaal contact. Verzoeker reed weer verder, maar omdat de zaak voor de politieambtenaren niet was afgedaan werd verzoeker bij een tankstation aan de kant gezet. Er ontstond opnieuw discussie, waarbij verzoeker de politieambtenaren "sukkels" noemde. Daarop werd hij met enig fysiek geweld aangehouden en geboeid overgebracht naar het politiebureau. Korte tijd later werd verzoeker met een waarschuwing heengezonden.

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat politieambtenaren van de (thans) regionale eenheid Rotterdam hem op 29 juni 2012 ten onrechte hebben aangehouden. Daarnaast klaagt hij erover dat de politieambtenaren daarbij disproportioneel geweld tegen hem hebben gebruikt. Tenslotte klaagt hij erover dat de politie zijn schadevergoedingsverzoek heeft afgewezen.

Bevindingen

Standpunt verzoeker

Ten aanzien van de aanhouding en het geweldgebruik

Volgens verzoeker is de gang van zaken als volgt geweest. Nadat verzoeker een aanrijding met de politieauto net had kunnen voorkomen, wilde hij de politieambtenaren bij het verkeerslicht duidelijk maken dat ze beter moesten opletten in het verkeer. Hij deed dit door eerst naar zijn ogen te wijzen en daarna te zeggen dat ze hem bijna hadden klem gereden. De agenten waren daar niet van gediend en de politieambtenaar die als bijrijder in de politieauto zat, zei dat verzoeker "even moest dimmen". Omdat verzoeker de indruk kreeg dat de politieambtenaren te hooghartig waren om hun fout toe te geven, reed hij verder. De politieauto kwam direct achter hem aan en verzoeker kreeg een stopteken. Politieambtenaar B. stapte uit en vroeg verzoeker direct, zonder uit te leggen waarom ze hem hadden laten stoppen, naar zijn rij- en kentekenbewijs. Verzoeker, die inmiddels ook al was uitgestapt, vroeg wat er aan de hand was en of hij iets verkeerd had gedaan. Hij was nog onder de

indruk van de bijna-aanrijding en de reactie van de politieambtenaren. Hij overhandigde B. zijn rijbewijs en zei dat hij hen maar sukkelts vond vanwege de manier waarop zij reageerden op de terechtwijzing van een burger. B. vroeg of hij nog eens wilde herhalen wat hij zei, waarop verzoeker zijn opmerking herhaalde. B. zei dat verzoeker dat maar thuis tegen zijn vrouw moest zeggen. Hij liep op verzoeker af en gaf hem met beide handen een duw op zijn borst. Verzoeker duwde terug. Vervolgens werd hij door B. bij zijn keel gegrepen en kreeg hij te horen dat hij was aangehouden. Politieambtenaar A., die van het voorgaande niets had meegekregen, omdat hij in de politieauto bezig was met het omdoen van zijn uitrusting, kwam er ook bij en sleepte verzoeker samen met B. tegen de politieauto aan. Verzoeker werd geboeid, in de politieauto geplaatst en naar het bureau overgebracht. Na een half uurtje mocht verzoeker weer gaan, omdat er volgens de politieambtenaren geen getuigen waren van de belediging en ze het gebeuren niet groter wilden maken dan het was.

Ten aanzien van de schadeclaim

Verzoeker stelt dat hij ten onrechte is aangehouden en dat hij daardoor € 500,- schade heeft geleden. Hij werkt als uitzendkracht op basis van een nul-urencontract en wil de uren die hij door zijn aanhouding heeft gemist vergoed zien. Bij de aanhouding is ook een aantal pasjes die verzoeker in zijn portemonnee had gebroken. De verzekeraar van de politie had de schadeclaim van verzoeker afgewezen, omdat niet kon worden vastgesteld dat hij ten onrechte als verdachte was aangemerkt voor het feit waarvoor hij was aangehouden. Het gebruik van het woord sukkelts achtte de verzekeraar van de politie op zichzelf niet beledigend. Van belang was of de context waarin het woord is gebruikt, tot de conclusie leidde dat er sprake was van belediging. Nu over de context onduidelijkheid bleef bestaan, kon niet worden vastgesteld of onder de gegeven omstandigheden het woord sukkelts de strekking heeft gehad de personen tot wie de uitlating was gericht in hun eer en goede naam aan te tasten en om die reden als belediging moest worden aangemerkt in de zin van artikel 266 Wetboek van Strafrecht. Om die reden wees de verzekeraar de aansprakelijkheid af. Verzoeker was het daar niet mee eens.

Standpunt politiechef

In reactie op het onderzoek van de Nationale ombudsman reageerde de politiechef van de eenheid Rotterdam als volgt.

Ten aanzien van de aanhouding

Aangezien verzoeker zich volgens de politiechef pas na de behandeling van de klacht door de politiechef bij de Nationale ombudsman heeft beklagd over het feit dat hij ten onrechte zou zijn aangehouden, heeft de politiechef hierover geen advies kunnen vragen aan de klachtencommissie. Afgaande op de stukken uit het dossier concludeerde de politiechef dat verzoeker de betrokken politieambtenaren sukkelts heeft genoemd en dit heeft herhaald. De politiechef achtte dergelijke uitlatingen jegens politieambtenaren, in het algemeen jegens personen in de uitoefening van hun publieke functie, onwenselijk en hij beschouwde deze als een aantasting van hun autoriteit. De politiechef achtte het dan ook begrijpelijk dat er is overgegaan tot de aanhouding van verzoeker. De politiechef gaf aan daarmee de hulpofficier van justitie te volgen, die de aanhouding bij de voorgeleiding als rechtmatig heeft beschouwd.

Ten aanzien van het geweldgebruik

De politiechef had overeenkomstig het advies van de klachtencommissie de klacht over het gebruik van handboeien eerder al gegrond verklaard. Ook gaf de politiechef aan dat de betrokken politieambtenaren en hun leidinggevende kennelijk niet vonden dat er sprake was van geweld zoals omschreven in de Ambtsinstructie, nu er geen geweldsrapportage was opgemaakt. Van dusdanig stevig vastpakken zodat dit moet worden gezien als "een dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis"™, is de politiechef al met al niet gebleken. De politiechef ziet zich daarin gesteund door het advies van de klachtencommissie. De commissie kwam overigens niet tot een eindoordeel over het geweldgebruik, omdat de meningen van verzoeker en politie op dat punt tegenover elkaar stonden.

Ten aanzien van de schadeclaim

Voor de beoordeling van de vraag of verzoeker zijn schade op de politie kon verhalen, was het eerst noodzakelijk om vast te stellen of verzoeker al dan niet ten onrechte was aangehouden. De onrechtmatigheid van de aanhouding was tijdens de interne klachtenprocedure niet was komen vast te staan. Nu de politiechef de aanhouding als rechtmatig beschouwde was er alsnog geen reden om de schade te vergoeden.

Aanvullende verklaring politieambtenaar B. (bijrijder)

Politieambtenaar B. heeft in reactie op het onderzoek van de Nationale ombudsman schriftelijk nog het volgende verklaard. Op het moment dat verzoeker naast hen bij het verkeerslicht kwam staan, zag B. dat verzoeker zeer geïrriteerd naar hen zat te gebaren. B. opende zijn portierraam om met verzoeker in gesprek te gaan, maar voordat B. wat kon zeggen, begon verzoeker direct uit te varen dat ze hem bijna hadden aangereden. B. maakte verzoeker duidelijk dat hij gelijk had voor wat betreft het claxonneren om een aanrijding te voorkomen, maar dat hij wel op een normale manier kon communiceren. Verzoeker maakte een opgefokte indruk op B. Toen verzoeker maar door bleef gaan, heeft B. tegen hem gezegd dat hij "effe mak"™ moest doen. Inmiddels was het verkeerslicht op oranje gesprongen en reed verzoeker met piepende banden weg. Omdat de manier waarop verzoeker hen aansprak onacceptabel was en zij "gezien de wijze waarop hij wegreed bij het verkeerslicht" wilden weten of verzoeker in bezit was van een geldig rijbewijs, hebben zij verzoeker verderop staande gehouden. Ook wilden ze weten wie verzoeker was, zodat ze dit konden vastleggen in het bedrijfsprocessensysteem. Nadat verzoeker abrupt was gestopt, zag B. dat hij direct uit zijn auto stapte en op geïrriteerde toon vroeg wat er aan de hand was. B. probeerde uit te leggen dat het gesprek van daarvoor wat de politie betreft nog niet afgelopen was. Verzoeker wilde echter ook nu niet luisteren en bleef door B. heen praten. Daarop heeft B. verzoeker om zijn rijbewijs gevraagd. B. voldeed daar schoorvoetend aan en B. hoorde verzoeker sukkels noemen. Verzoeker herhaalde dit nogmaals, waarop B. hem heeft meegedeeld dat hij was aangehouden voor belediging. Hierop wilde B. verzoeker bij zijn linkerschouder vastpakken om hem naar de politieauto te geleiden. B. zag en voelde dat verzoeker hem wegduwde. Om de situatie onder controle te krijgen en te voorkomen dat verzoeker zich verder zou verzetten, heeft B. verzoeker bij de keel gepakt (een actie waar politieambtenaren volgens B. op getraind worden) en achterover tegen de voorzijde van de politieauto aangedrukt. Tevens heeft B. zijn hand op zijn pepperspray gelegd om hiervan gebruik te kunnen maken als verzoeker zich verder zou verzetten. Verzoeker is vervolgens geboeid, in de politieauto geplaatst en overgebracht naar het bureau. Omdat de belediging niet was gedaan ten overstaan van derden, werd verzoeker na overleg met de hulpofficier van justitie met een

waarschuwing heengezonden.

Aanvullende verklaring politieambtenaar A. (bestuurder)

In reactie op het onderzoek van de Nationale ombudsman bevestigde politieambtenaar A. in zijn aanvullende verklaring wat zijn collega B. had verklaard. Voorts verklaarde A. dat hij verzoeker sukkels heeft horen zeggen, nadat B. verzoeker inzage in zijn rijbewijs had gevorderd. Ook bevestigde hij het fysieke contact, zoals door B. beschreven.

Mutatierapport

Politieambtenaren A. en B. hebben het gebeuren direct na het incident vastgelegd in een mutatierapport. Voor zover van belang staat daarin nog vermeld:

“Verzoeker meegedeeld dat hij was aangehouden terzake belediging. Hierop verzoeker vastgepakt, waarop hij B. een lichte duw gaf. B. greep verzoeker bij zijn strot en pakte ook z’n pepperspray. Hier hoefde niet mee gedreigd te worden, omdat verzoeker ervoor koos om zijn verzet niet door te zetten.”

Beoordeling

Waar verzoeker een aanrijding met een politieauto net heeft kunnen voorkomen, belandt hij even later in een politiecel. Hoe heeft deze situatie zo kunnen escaleren en valt de politie hierin iets te verwijten? Bij de beoordeling van deze vraag zoomt de Nationale ombudsman in op de drie klachtelementen die verzoeker heeft ingediend.

I. Ten aanzien van de aanhouding

Behoorlijkheidsvereiste

Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat de overheid in haar contacten met de burger escalatie probeert te voorkomen of te beperken.

Communicatievaardigheden en een oplossingsgerichte houding zijn hierbij essentieel. Dit vereiste brengt met zich mee dat als de politie door een burger wordt aangesproken op een fout, zij niet probeert haar gram te halen door gebruik te maken van haar bevoegdheden.

Oordeel

Verzoeker is aangehouden omdat hij de agenten zou hebben beledigd, door hen uit te maken voor sukkels. De Nationale ombudsman gaat ervan uit dat de betrokken politieambtenaren verzoeker hebben aangehouden, omdat zij zich door de opmerking van verzoeker als politieambtenaar in hun eer en goede naam aangetast voelden. Belediging van ambtenaren in functie is strafbaar gesteld in artikel 266 lid 1 en artikel 267 aanhef onder 2 Wetboek van Strafrecht (zie Achtergrond, onder 1). Volgens de Hoge Raad (zie Achtergrond, onder 2) moet een uitlating, die iemand mondeling in zijn tegenwoordigheid heeft gedaan, als beledigend worden beschouwd wanneer zij de strekking heeft die ander aan te randen in zijn eer en goede naam. Bepaalde bewoordingen kunnen volgens de Hoge Raad reeds op zichzelf beschouwd een beledigend karakter hebben. In verschillende strafzaken is bepaald dat het gebruik van het woord sukkel richting een politieambtenaar de strekking heeft om te

beledigen (zie Achtergrond, onder 3). Nu niet ter discussie staat dat verzoeker de politieambtenaren ten minste twee maal sukkel heeft genoemd en hij dit heeft gedaan in hun aanwezigheid (in tegenstelling tot de afweging van de hulpofficier van justitie is de aanwezigheid van derden dan niet vereist) was er voldoende grond om hem als verdachte aan te merken en kon hij worden aangehouden, waarbij de ombudsman voldoende aannemelijk acht dat de betrokken ambtenaren in de rechtmatige uitoefening van hun bediening waren.

Toch keurt de ombudsman de aanhouding van verzoeker in de gegeven situatie af. De aanhouding was volgens de ombudsman namelijk een gevolg van een escalatie, waar de politieambtenaren zelf ook aan hebben bijgedragen. Allereerst vindt de ombudsman dat de politieambtenaren het er beter bij hadden kunnen laten zitten, toen verzoeker na het contact bij het verkeerslicht wegreed. Nu de politieambtenaren stelden dat verzoeker totaal niet open stond voor hun kant van het verhaal, leek er amper een voedingsbodem aanwezig om het incident uit te praten. Ook was de situatie in feite niet anders dan wanneer verzoeker met een burger, in plaats van met politieambtenaren, een bijna-aanrijding had gehad. In een dergelijke situatie werkt het doorgaans ook niet bepaald de-escalierend als een burger nog eens verhaal gaat halen en hij degene die hij bijna heeft aangereden naar de kant maant. Door verzoeker wel naar de kant te halen en al dan niet direct over te gaan tot het vorderen van inzage in een ID-bewijs heeft de politie de situatie in ieder geval onnodig geformaliseerd en daarmee (verder) laten escaleren. De Nationale ombudsman acht het weliswaar aannemelijk dat verzoeker hoog in de emotie zat en dat de boodschap van de politieambtenaren niet bij hem binnenkwam. Maar anderzijds kan de Nationale ombudsman zich ook voorstellen dat de houding van de politieambtenaren op verzoeker formeel en autoritair is overgekomen en dat dit als een rode lap op een stier heeft gewerkt. Normaal gesproken is het de politie die mensen aanspreekt op hun gedrag. In deze situatie was het andersom. Met name in een dergelijke situatie mag je van de politie verwachten dat zij niet teveel op haar strepen gaat staan, maar meer de-escalierend optreedt. Daarvan is in onderhavige casus onvoldoende gebleken. Er is dan ook gehandeld in strijd met het vereiste van de-escalatie.

De gedraging is niet behoorlijk.

II. Ten aanzien van het geweldgebruik

Behoorlijkheidsvereiste

Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten worden gerespecteerd. Het recht op lichamelijke integriteit is een grondrecht dat door de Grondwet en internationale verdragen wordt beschermd (zie Achtergrond, onder 4). Het gebruik van geweld tegen personen betekent een inbreuk op dit grondrecht. Een politieambtenaar die in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening is, is echter bevoegd geweld te gebruiken wanneer dit noodzakelijk is en een minder ingrijpend middel niet voor handen is. Het gebruik van geweld dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn (zie Achtergrond, onder 5). Geweld wordt in de Ambtsinstructie voor de politie gedefinieerd als 'elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis uitgeoefend op personen of zaken' (zie Achtergrond, onder 6). Op grond van diezelfde Ambtsinstructie dient gebruikt geweld te worden gemeld aan de meerdere en dient het schriftelijk te worden vastgelegd. Zo mogelijk gaat aan het gebruik van geweld een waarschuwing vooraf.

De vraag die de ombudsman zich allereerst stelt, is of er in de gegeven situatie sprake is geweest

van het gebruik van geweld. Anders dan de politiechef, is de Nationale ombudsman van oordeel dat het handwerk dat met name politieambtenaar B. bij de aanhouding van verzoeker heeft verricht, moeilijk anders dan als geweld in de zin van de Ambtsinstructie kan worden gezien. B. gaf nota bene aan dat hij verzoeker bij de keel heeft gegrepen, een techniek die hij naar eigen zeggen in zijn opleiding heeft aangeleerd. Vervolgens heeft hij verzoeker met zijn collega tegen de politiebuis aangezet. In de mutatie die A. en B. hebben opgesteld, schrijven zij ook dat B. verzoeker bij zijn 'strot' heeft gegrepen. De verklaring komt overeen met hetgeen verzoeker heeft verklaard. De redenering van de politiechef, dat de politieambtenaren en hun leidinggevende kennelijk ook van mening waren dat er geen sprake was van geweld, omdat zij geen geweldsrapportage hebben opgesteld, acht de ombudsman ongerijmd. Dit zou namelijk telkens betekenen dat wanneer er geen geweldsrapportage is, er geen geweld is gebruikt. Deze vaststelling leidt eerder tot de conclusie dat de betrokken politieambtenaren ten onrechte geen geweldsrapportage hebben opgesteld.

Nu er volgens de Nationale ombudsman wel degelijk sprake is geweest van geweld, dient de vraag zich aan of er is voldaan aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit, eisen die volgen uit artikel 8 Politiewet 1993 (thans artikel 7 Politiewet 2012). De Nationale ombudsman oordeelt dat hieraan niet is voldaan. Ook hier is de ombudsman van oordeel dat de houding van de politieambtenaren er mede debet aan is geweest dat zij geweld hebben moeten gebruiken. Politieambtenaar B. heeft, nadat hij tegen verzoeker zei dat hij was aangehouden, verzoeker bij zijn schouder willen pakken. In de gegeven situatie vindt de ombudsman dat onverstandig. De ombudsman kan zich voorstellen dat verzoeker er niet van gediend was dat de politieman, met wie hij flink in discussie was, hem probeerde beet te pakken. B. had "als hij het al nodig vond verzoeker aan te houden" verzoeker ten minste eerst de kans moeten bieden zelf in de politieauto in te stappen en mee te gaan naar het bureau. Daarvan is niet gebleken. In reactie op de poging hem bij de schouder te pakken duwde verzoeker de agent weg, waarop hij bij zijn keel werd gegrepen en met de hand op de pepperspray tegen de bus werd aangezet. Daarbij acht de ombudsman nog van belang dat ook de klachtencommissie van oordeel was dat het handboeiengebruik buitenproportioneel was, omdat verzoeker naar het idee van de commissie vrijwillig is meegegaan. Er is dan ook

gehandeld in strijd met het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten "het recht op lichamelijke integriteit" worden gerespecteerd.

De gedraging is niet behoorlijk.

III. Ten aanzien van de schadeclaim

Behoorlijkheidsvereiste

Het vereiste van goede motivering houdt in dat de overheid haar handelen en haar besluiten duidelijk aan de burger uitlegt. Daarbij geeft zij aan op welke wettelijke bepalingen de handeling of het besluit is gebaseerd, van welke feiten zij is uitgegaan en hoe zij rekening heeft gehouden met de belangen van de burgers. Deze motivering moet voor de burger begrijpelijk zijn.

De verzekeraar van de politie heeft de claim van verzoeker afgewezen, omdat zij niet kon vaststellen of verzoeker terecht als verdachte was aangemerkt en daarmee of hij terecht was aangehouden. Nu de ombudsman heeft geoordeeld dat de aanhouding weliswaar rechtmatig, maar niet behoorlijk was, is de ombudsman van oordeel dat de verzekeraar van de politie haar standpunt onvoldoende heeft

gemotiveerd. De klacht over de afwijzing van de schadeclaim is gegrond.

De gedraging is niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de aanhouding is gegrond, vanwege strijd met het vereiste van de-escalatie.

De klacht over het geweldgebruik is gegrond, vanwege strijd met het vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat grondrechten, i.c. het recht op lichamelijke integriteit, worden gerespecteerd.

De klacht over de schadeclaim is gegrond, vanwege strijd met het vereiste van goede motivering.

Aanbeveling

De Nationale ombudsman beveelt de politiechef aan om de afwijzing van de schadeclaim gezien het oordeel van de ombudsman over de aanhouding te heroverwegen. Waar nodig kan de politie verzoeker daarbij in de gelegenheid stellen zijn claim nader te onderbouwen en bewijsmiddelen over te leggen.

De Nationale ombudsman,

mr. F.J.W.M. van Dooren,

waarnemend ombudsman

Achtergrond

Artikel 266 lid 1 Wetboek van Strafrecht

"Elke opzettelijke belediging die niet het karakter van smaad of smaadschrift draagt, hetzij in het openbaar mondeling of bij geschrift of afbeelding, hetzij iemand, in zijn tegenwoordigheid mondeling of door feitelijkheden, hetzij door een toegezonden of aangeboden geschrift of afbeelding, aangedaan, wordt, als eenvoudige belediging, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie."

Artikel 267 aanhef onder 2 Wetboek van Strafrecht

"De in de voorgaande artikelen van deze titel bepaalde gevangenisstraffen kunnen met een derde worden verhoogd, indien de belediging wordt aangedaan aan:

een ambtenaar gedurende of ter zake van de rechtmatige uitoefening van zijn bediening;"

HR 22 september 2009, ECLI:NL:HR:2009:BI5623

Zie o.a. Gerechtshof Amsterdam, 13 februari 2013, LJN BZ3292, Gerechtshof Den Haag, 19 juni 2013, ECLI:NL:GHDHA:2013:2928, Rechtbank Zeeland-West-Brabant, 19 november 2013, ECLI:NL:RBZWB:2013:8352

Artikel 11 Grondwet

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

Artikel 8 lid 1 en 5 Politiewet 1993

"De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf."

"De uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn."

Artikel 3 onder b. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en andere opsporingsambtenaren.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

De oorspronkelijke klacht van verzoeker d.d. 2 juli 2013;

Het oordeel van de politiechef van de eenheid Rotterdam van 18 maart 2013 en het advies van de klachtencommissie, inclusief het interne klachtendossier;

De reactie van de politiechef van 6 december 2013 op het onderzoek van de Nationale ombudsman en de aanvullende verklaringen van de politieambtenaren A en B. van resp. 11 en 12 november 2013;

De reactie van verzoeker van 27 februari 2014 op de reactie van de politiechef en de aanvullende verklaringen van de betrokken politieambtenaren (in het kader van hoor en wederhoor).